

STRATEGI FOR **VORES NATUR**

Fredericia
Kommune

Trelde Næs

INDHOLDSFORTEGNELSE

FORORD

**OM
STRATEGIEN**

**KYSTEN
OG HAVET**

**DEN LYSÅBNE
NATUR**

**VANDLØBENE,
SØERNE OG
ÅDALENE**

SKOVENE

**BYERNES
NATUR**

**VILD
VARIATION OG
FORMIDLING**

**NATUR-
OPLEVELSERNE**

Kejser Kåbe Valesina

Erritsø Bæk

FORORD

Naturen spiller en vigtig rolle for Fredericia og fredericianerne.

I Fredericia vil vi være grøn i verdensklasse. Vi skal sætte det grønne i centrum, turde være visionære og udvise handlekraft. I vores Strategi for Bæredygtig Udvikling har vi sat os for at øge mængden af natur og sikre en bæredygtig balance imellem benyttelse og beskyttelse af naturen. Så livet i naturen skal altså fremmes - og det forpligter. Derfor har vi lavet denne strategi for naturen og friluftslivet i Fredericia.

Det er vigtigt, at vi passer godt på naturen, og at vi arbejder for at mindske tabet af biodiversitet. Samtidig har naturen stor værdi for mange mennesker. Naturoplevelser, ophold og bevægelse i naturen har positiv effekt på både børn og voksnes trivsel og sundhed. Og den skønne natur er ét af vores vigtigste trækplastre i forhold til både turisme og bosætning.

Behovet for handling er stort. Og strategiens mange indsatser kan kun realiseres i tæt samarbejde med lodsejere, borgere, foreninger og virksomheder. Derfor er blandt andet samarbejdet med Naturråd Fredericia og alle de frivillige ildsjæle essentielt, når vi skal løfte opgaven med at indfri de mange gode intentioner og projektbeskrivelser.

Vi er utroligt glade for den brede interesse, vi har mødt i udarbejdelsen af denne strategi, og vi ser frem til, at mange vil bidrage med både viden og handlekraft, så vi kan få endnu mere god natur og flere fantastiske naturoplevelser.

Tommy Rachlitz Nielsen
Formand for Klima-, Energi- og Miljøudvalget

Trelde Næs

OM STRATEGIEN

De mange mål og principper, som listes op heri, bidrager til udmøntningen af flere kommunale politikker, strategier og planer – og de følger i forlængelse af flere års naturindsatser til lands og til vands. Siden vedtagelsen af den oprindelige Naturplan Fredericia i 2005 har vi gennemført mange tiltag, der tog udgangspunkt i ringstrukturen, som er skitseret på side 9. Desuden har vi via Naturpark Lillebælt-samarbejdet, der blev etableret i 2016, sat yderligere fokus på blandt andet biodiversiteten og havmiljøet.

Strategien understøtter Byrådets ønsker, jævnfør Vision 2033 og Fredericia for Verdensmålene, om at være grøn i verdensklasse inden for natur, friluftsliv, turisme og havmiljø.

Strategiens mål og principper har som nævnt sammenhæng med indsatser i kommunale strategier og politikker med mere – herunder Kommuneplanen, Bosætningsstrategien, Turismestrategien, Klimastrategien, Politikken for børn, unge og uddannelse i Fredericia, Sundhedspolitikken Fredericia For Livet, Midtbystrategien og udmøntning af indsatser i samarbejdet med Naturpark Lillebælt. Vi sikrer endvidere sammenhæng med den kommende Kultur-, Idræts- og Oplevelsespolitik.

Natur er både grønne og blå områder: Det er alt fra strand, skov, overdrev, enge, søer, vandløb og havet - til byparker, Fredericia Vold, vejtræer, regnvandsbassiner og grønne rabatter med mere - offentligt ejede områder såvel som private. Vi er også optaget af, hvordan haver og erhvervsgrunde kan bidrage til at fremme biodiversiteten.

På tværs af alt dette har vi stort fokus på multifunktionel helhedstænkning, herunder synergier med klimatilpasning, grundvandsbeskyttelse, reduceret udledning af drivhusgasser, folkesundhed og oplevelser med mere, når principper og projekter realiseres.

Vi tror på, at her er et stort potentiale, og det vil vi gerne arbejde meget mere med.

Hannerup-Fuglsang Skov

VISION 2033

”Hos os skal det grønne være i centrum. Vi skal turde være visionære og udvise lederskab. Og det er uanset, om det gælder natur i bymidten, affaldssortering, grønne energiformer eller biodiversitet.”

NATURPARK LILLEBÆLT

”Danmarks største naturpark, Naturpark Lillebælt, er nærværende, hvor end man befinder sig i kommunen. Naturparken rummer et hav af storslåede oplevelser med smukke kystnære landskaber og verdens tætteste bestand af marsvin. Det skal vi formidle til byens borgere, dem, der overvejer at flytte hertil, turister og gæster.”

STRATEGI FOR BÆREDYGTIG UDVIKLING – FREDERICIA FOR VERDENSMÅLENE

”Vi vil lave fælles helhedsorienteret planlægning for udviklingen af kommunens naturområder, så vi tilgodeser natur, landskab og turisme samt frilufts- og idrætsliv – organiseret og uorganiseret.”

”Vi vil skabe de bedst mulige løsninger, hvor hensyn til naturværdier og friluftsliv går hånd i hånd.”

”Vi skal øge mængden af natur, og vi skal have en bæredygtig balance i forhold til benyttelse og beskyttelse af naturområderne. Det er et fælles ansvar.”

KOMMUNEPLAN

Kommuneplanen indeholder retningslinjer for et grønnere Danmark via Grønt Danmarkskort, der er et nationalt planværktøj med det formål at forbedre naturkvaliteten ved at øge kvantiteten og skabe grønne/blå naturforbindelser (vandløb, søer, lysåben natur og skove). Disse udpegninger understøtter også synergier med grundvandsbeskyttelse og klimatilpasning med mere.

Trelde Næs

Dyrehaven i Fuglsang Skov

RINGSTRUKTUREN

DEN BLÅ RING

Den blå ring symboliserer havet omkring os samt kystlinjen. Adgang til kysten, beskyttelsen af samme og fritidsaktiviteter med tilknytning til vand er højt prioriteret. Ligeledes er fokus på et hav i balance med indsatser for den marine natur og biodiversitet via vores samarbejde i Naturpark Lillebælt og andre tværkommunale samarbejder.

DEN HISTORISKE RING

Den historiske ring udgøres af Voldanlægget, der er udgangspunktet for formidling af byens historie til borgere og turister - og som samtidig er en vigtig bypark sammen med Sønder vold i Kanalbyen.

DEN REKREATIVE RING

Hyby Fælled, Nyskov og Randal Skov, Madsbyparken og Golfbanen, Hannerup og Fuglsang Skov samt Snoghøjgaardparken med flere er vigtige forholdsvist robuste naturområder, der understøtter borgernes trivsel og bynære oplevelsesmuligheder. Fokus er at sikre gode adgangsforhold og gode oplevelser – under hensyntagen til naturværdierne.

DEN UBERØRTE RING

Trelde Næs og skovene, Rands Fjord og Elbodalen samt naturen ved Gudsø er vigtige områder, hvor naturkvaliteten har højt fokus. Målet er også rolig, rekreativ benyttelse af stierne under hensyntagen til, at biodiversiteten og den sårbare natur har højeste prioritet.

KILERNE

De yderste symbolske ringe forbindes af kilerne, som symboliserer ønsker om yderligere rekreative, landskabelige, grundvandsmæssige og biologiske naturværdier. Vi arbejder for at skabe/udvide grønne forbindelser mellem de eksisterende naturområder ved Oddersted og Hagenør, Kongsted og Stoustrup Skov, Sommerfugleskoven og Spang Å samt ved Hyby Fælled og Treldeskovene.

Naturplan Fredericia fra 2005 introducerede den overordnede symbolske ringstruktur med kiler, som senere er implementeret i kommuneplanen via "Grønt Danmarkskort". Strukturen prioriteres fortsat i denne strategi med det formål at skabe sammenhængende natur, der understøtter de forskellige temaer.

Marsvin i Lillebælt

STRATEGIENS OPBYGNING

DE 7 INDSATSOMRÅDER

- KYSTEN OG HAVET
- DEN LYSÅBNE NATUR
- VANDLØBENE, SØERNE OG ÅDALENE
- SKOVENE
- BYERNES NATUR
- VILD VARIATION OG FORMIDLING
- NATUROPLEVELSER SAMT UDVALGTE HOTSPOTS

For hvert indsatsområde har vi beskrevet strategiske *mål* og oplistet afledte indsatser i form af *principper*, der ligger til grund for prioritering i den kommunale forvaltning. Dertil vil der blive tilknyttet en årlig handleplan med konkrete *projekter*.

Det sidste afsnit om naturoplevelser beskriver blandt andet en række udvalgte hotspots, som er lokaliteter, hvor benyttelsen af naturområder er i fokus. Her er besøgende særligt velkomne, og der er både god natur, infrastruktur, kulturarv og fokus på oplevelser og formidling.

OPFØLGNING OG INDDRAGELSE

Hvert år udarbejdes en handleplan og et overblik over status for strategiens principper og en oplistning af projekter, som følges af Klima-, Energi- og Miljøudvalget. Nogle tiltag kan finansieres af aktuelle budgetter, mens andre kræver ny finansiering. I forbindelse med den årlige status kan tempoet for at nå målopfyldelse derfor justeres som led i budgetforhandlingerne.

Naturråd Fredericia samt øvrige samarbejdspartnere/råd, lodsejere og virksomheder vil løbende blive inddraget i opfølgning på projekter og principper og vil blive inviteret til at bidrage til, hvordan udmøntningen af de strategiske mål kan realiseres.

Strategien er i øvrigt blevet til via en involverende proces, hvor både borgere, erhvervsliv, lodsejere, foreninger, fagfolk, råd og politikere har bidraget. Et udkast til Strategi for Vores Natur har været i offentlig høring i oktober 2024.

Strategien er godkendt af Klima-, Energi- og Miljøudvalget, den 25/11-2024.

Blæretang

KYSTEN OG HAVET

Et godt havmiljø og en bæredygtig kystlinje

Skærbæk Strandpark

MÅL

› De marine natur- og miljøforhold er forbedret

- Der er god økologisk tilstand¹ i havet

› Kystlinjen er bæredygtig i forhold til erosion, natur, adgang og anvendelse

Havmiljøet i Lillebælt, Kolding Fjord og Vejle Fjord er under pres, og der er behov for handling. Både i forhold til reduktion af de aktiviteter, der belaster havets naturværdier – de såkaldte presfaktorer – og i forhold til tiltag, der øger biodiversiteten i havet.

Behovet for handling er stort. Vi er langt fra vandområdeplanernes² og havstrategiens³ mål om at opnå god økologisk tilstand, herunder reduktion af næringsstoffer til Rands Fjord og Lillebælt samt genopretning og beskyttelse af levesteder.

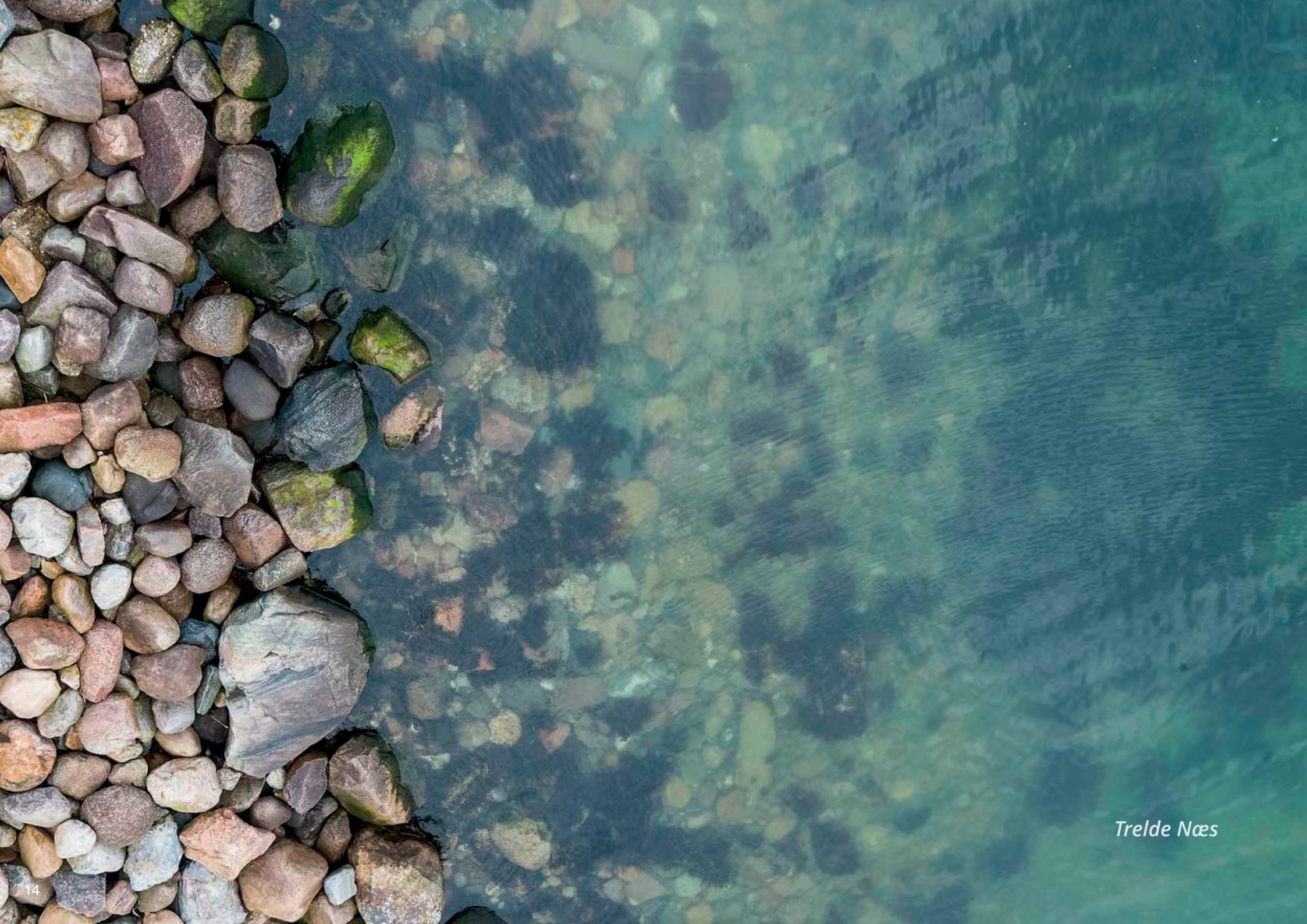
Vores smukke 50 km lange kystlinje bliver ofte brugt til oplevelser og rekreation. Nogle steder er det sparsomt med adgang og plads, nogle steder er der behov for kystsikring, og andre steder får naturen lov til at gå sin gang. I Naturpark Lillebælt arbejder vi også på at skabe bæredygtige, kystnære friluftsoplevelser og –faciliteter samtidig med, at vi øger opmærksomheden på havet omkring os og fundraiser midler til marin naturgenopretning.

¹ God økologisk tilstand dækker over en begrænset algevækst og sunde bestande af bunddyr, tang og ålegræs samt lavt indhold af miljøfarlige stoffer

²Vandområdeplaner: Nationale planer, der skal sikre god miljøtilstand i Danmarks søer, vandløb, kystvand og grundvand i overensstemmelse med EU's vandrammedirektiv fra 2000

³Havstrategi: National strategi, der skal sikre god miljøtilstand i havets økosystemer samtidig med, at bæredygtig udnyttelse af havets ressourcer muliggøres

Trelde Næs

PRINCIPPER

- › **Vi samarbejder med Middelfart og Kolding kommuner om Naturpark Lillebælt, hvor vi blandt andet arbejder med at forbedre de marine forhold**
- › **Vi sikrer en prioritering af indsatser i forhold til erosion og kystbeskyttelse - blandt andet med fokus på at højne biodiversiteten. Dette vil fremgå af en Kyststrategi med tilhørende administrationsgrundlag, der udarbejdes inden 2026**
- › **Vi arbejder for**
  - at fiskeri med bundslæbende redskaber forbydes i Lillebælt, Vejle Fjord og Kolding Fjord
  - at klapning⁴ forbydes i Lillebælt
  - udfasning af råstofindvinding i nordlige Lillebælt og Snævringen
  - streng beskyttelse⁵ af Kasser Odde Flak
  - en ambitiøs marin naturnationalpark, hvor Naturpark Lillebælts marine områder indgår
  - at mindske miljøpåvirkningen af Lillebælt via udtagningsindsatser⁶ og vådområder/minivådområder
- › **Vi understøtter regenerative projekter med inddragelse af borgere, skoleklasser, turister og virksomheder; herunder**
  - havhaver ved blandt andet Skærbæk
  - tangdyrkning, muslingebanker og biogene rev
  - udvikling af regenerative turismeoplevelser

⁴Klapning: Deponering af slam på havbunden

⁵Streng beskyttelse betyder et forbud mod al fiskeri, råstofindvinding, klapning, havvind med videre

⁶Udtagningsindsatser af landsbrugsjord defineres som ophør af intensiv landbrugsdrift, hvorved klima, vandmiljø og biodiversitet forbedres

DEN LYSÅBNE NATUR

Mere og bedre sammenhængende natur

Kornetbanken, Erritsø Mose

MÅL

- › Biodiversiteten er øget på de bedste naturlokaliteter
- › De potentielle naturområder⁷ er omdannet til varig natur
- › Mængden af sammenhængende naturområder er øget via udtagning af dyrkningsarealer til varig natur

Den lysåbne natur udgør ca. 9 % af kommunens areal og består af enge, overdrev, moser og heder, som er beskyttet af naturbeskyttelseslovens §3. Mange af områderne er ved at miste deres reelle naturværdi på grund af tilgroning, hvilket truer overlevelsen af de sjældne og truede arter. Desuden er mange naturområder adskilte fra hinanden i byen og agerlandet, hvilket hindrer naturlige, værdiskabende processer.

Vores tilgang er at standse tilbagegangen i biodiversiteten på de bedste naturlokaliteter først, da vi ellers mister værdifulde levesteder for truet flora og fauna. Samtidig er det vigtigt at skabe nye naturområder via naturgenopretning, som forbinder de nuværende naturarealer, hvorved der skabes mulighed for spredning af arter. Vi har i en årrække fokuseret på at øge naturværdien på de kommunalt ejede lysåbne naturarealer via bortforpagtet naturpleje.

⁷Potentielle naturområder: Områder, der fremgår af kommuneplanen og angiver, hvor det er muligt at genskabe værdifulde levesteder for vilde planter og dyr eller områder, som kan reetableres som natur for at udvide eller skabe sammenhæng mellem eksisterende værdifulde naturområder

Trelde Næs

PRINCIPPER

- › Vi opkøber jord, eventuelt via fonde og partnerskaber, til nye naturområder, når det kan understøtte ønskerne om at skabe mere natur, beskytte grundvandet, håndtere regnvand og/eller skabe rekreative værdier med mere
- › Vi understøtter realisering af sammenhængende naturområder inden for Grønt Danmarkskort via Kommuneplanen og lokalplaner
- › Vi overvåger flora og fauna og sikrer/forbedrer de mest værdifulde naturområder i kommunen
- › Vi fastholder biodiversitetsfremmende naturpleje via græsning på de kommunalt ejede naturarealer
- › Vi opfordrer lodsejere til udtagning af omdriftsjorder, hvor det kan øge naturkvaliteten og/eller beskytte grundvandet
- › Vi tilbyder vejledning om naturfremmende indsatser og giver økonomisk støtte til private naturplejeprojekter
- › Vi samarbejder med frivillige ildsjæle, lodsejere med flere om naturpleje
- › Vi inspirerer og vejleder om øget biodiversitet i og med landbruget – blandt andet ved at udbrede kendskabet til lovgivningen på naturområdet

VANDLØBENE, SØERNE OG ÅDALENE

**Et godt vandmiljø, gode søer
og fritflydende vandløb**

Gammelby Mølleå

MÅL

- › Der er naturlig vandstand flest mulige steder i landskabet
- › Vandløbenes økologiske og kemiske tilstand⁸ er forbedret og eventuelle naturpotentialer langs vandløbene er realiseret
- › Der er skabt multifunktionelle helhedsløsninger i forbindelse med regnvands-håndtering

Fredericia Kommune har mere end 300 km vandløb, og vi har fokus på at øge naturkvaliteten og de landskabelige værdier i og omkring vandløbene samt at gøre vandløbene mere robuste i forhold til de forventede klimaforandringer. Nogle indsatser er omfattet af statens vandområdeplaner og er dermed fuldt finansieret af staten/EU. Der er primært tale om vandløbsrestaurering.

De opdyrkede store lavninger i landskabet har ofte stort potentiale i forhold til natur, miljø og klima. Disse lavbundsjorder kan udtages af drift med henblik på at skabe vandmiljøprojekter, som fjerner kvælstof fra vandmiljøet og mindsker udledning af drivhusgasser. Desuden kan vi skabe multifunktionelle løsninger, der også rummer naturværdier, rekreative tiltag og forsinkelse af regnvand.

Også søerne i kommunen er nogle steder truet af tilgroning og ringe tilstand i vandmiljøet på grund af næringsstofbelastning med videre.

⁸ Økologisk og kemisk tilstand i vandløb dækker over en sund bestand af smådyr, fisk, vandplanter og alger på sten og andet fast materiale samt et lavt indhold af miljøfarlige stoffer

PRINCIPPER

› Vi understøtter og forbedrer vandløbenes naturlige åbne forløb ved at

- implementere disse tiltag i kommune- og lokalplanlægning
- fritlægge rørlagte vandløb og så vidt muligt undgå rørlægninger
- skabe fri passage i alle vandløb og prioritere skånsom vandløbsvedligeholdelse

› Vi håndterer regnvand synligt på terræn - også i nye by- og erhvervsområder - og indtænker synergi med eksisterende og nye naturarealer

› Vi placerer, som udgangspunkt, vådområder i agerlandet med fokus på at undgå påvirkning af naturbeskyttede arealer

› Vi arbejder for god økologisk tilstand⁹ i alle målsatte vandløb inden 2027

› Vi holder udpegningsgrundlaget for beskyttede vandløb i henhold til naturbeskyttelseslovens §3 opdateret

Vandværkssøerne, Elbodalen

› Vi minimerer påvirkningen af vandløbene i forbindelse med udledningstilladelser med udgangspunkt i håndhævelse af robusthedsanalyser¹⁰

› Vi forbedrer tilstanden af søer generelt og øger antallet af søer i kommunen

› Vi arbejder for at forbedre tilstanden af Rands Fjord

› Vi arbejder for at nedbringe påvirkningen fra regn- og spildevandsudledninger ved de sårbare naturområder og kyststrækninger, og hvor der er vandaktiviteter, herunder Rands Fjord og Madsbysøen

⁹ God økologisk tilstand stammer fra et EU-direktiv og sætter krav til diversiteten af smådyr, vandplanter og fisk samt krav til vandkemi

¹⁰ Robusthedsanalyser angiver, hvor meget vand et vandløb kan tåle hydraulisk set, inden det vil erodere eller oversvømme

Øsdal Bæk

SKOVENE

Flere og større skove

Fuglsang Skov

MÅL

- › Flere skove, der, hver især og tilsammen, bidrager til forskellige formål - herunder naturværdi, grundvandsbeskyttelse, friluftsliv, klima og vedproduktion
- › Det samlede skovareal i kommunen er fordoblet inden år 2100 via en gennemsnitlig skovrejsning på 20 ha årligt

Skovene udgør ca. 10 % (1400 ha) af kommunens areal, hvoraf ca. 300 ha er kommunalt ejede. Siden 2016 har vi drevet vores skove bæredygtigt og efter principper for naturnær skovdrift jævnfør Forvaltningsplanen for naturnær skovdrift¹¹. Derudover henligger en del af vores skove som urørte.

Skove og træer har stor betydning for biodiversitet, friluftsliv og sundhed, grundvandsbeskyttelse, klima og bæredygtigt byggeri. Derfor vil vi gerne have endnu flere flersidige skvområder i kommunen, hvor potentialet i det enkelte område danner grundlag for en bæredygtig udvikling.

¹¹ Forvaltningsplan for de kommunale skove, Fredericia Kommune

Trelde Næs

Sortspætte

Svampe i Mølleskoven

PRINCIPPER

DE KOMMUNALT EJEDE SKOVE

› Vi fastholder og forbedrer skovenes potentialer ved at fortsætte den flersidige, målrettede og naturnære drift

- Vi sikrer, at alle vores skove lever op til certificeringskrav i både FSC¹² og PEFC¹³
- Vi anvender, som udgangspunkt, selvforyngelse
- Når selvforyngede bevoksninger er hugstmodne, efterlades min. 10-12 veterantræer¹⁴/ha og minimum 20 m³ dødt ved/høje stubbe/ha
- Vi sikrer, at hugsten altid er mindre end tilvæksten - og overskud fra salg af træ medfinansierer friluftsfaciliteter og vedligehold af skov- og naturstier samt naturfremmende indsatser

ØVRIGE

› Vi opfordrer private lodsejere og virksomheder til at rejse mere skov og til at forbedre naturforholdene i de eksisterende skove

› Vi opkøber jord, eventuelt via fonde og partnerskaber, til nye skov- og naturområder, når det kan understøtte ønskerne om mere natur, beskytte grundvandet, håndtere regnvand og/eller skabe rekreative værdier med mere

¹² FSC = Forest Stewardship Council

¹³ PEFC = Programme for the Endorsement of Forest Certification

¹⁴ Veterantræer er træer, der får lov at henstå urørte

BYERNES NATUR

Grønne byrum

Kanalbyen

MÅL

- › Der er mange bynære grønne åndehuller, som gavner borgerne og biodiversiteten
- › Der er synergier mellem byudvikling, klimatilpasning og biodiversitet
- › Der er øget opmærksomhed på, hvad den enkelte borger og virksomhed selv kan gøre for at øge biodiversiteten

Fredericia Kommune er en geografisk lille kommune med mange byområder og store erhvervsområder. Da andelen af infrastruktur samtidig udgør over dobbelt så meget som en gennemsnitlig kommune, har vi alt i alt meget befæstet areal. Derfor er det vigtigt at fokusere på at forbedre den eksisterende natur og forøge mængden, stort som småt.

Byens artsdiversitet kan øges ved at tilpasse plejen med det formål at fremme levesteder og lade hjemmehørende, blomstrende planter få plads. Derved øges mængden af insekter, som er vigtige for bestøvning, og andre dyr også.

Bynatur har desuden stor betydning for vores psykiske og fysiske velvære samtidig med, at der skabes mulighed for skygge og ophold i de grønne åndehuller.

Vi har i en årrække arbejdet med forskellige indsatser for at fremme biodiversiteten i især de mest artsfattige områder, både på kommunens egne arealer og i dialog med landbrug, virksomheder og andre lodsejere om naturindsatser på deres arealer.

Gothersgade

PRINCIPPER

› Vi tilstræber at bevare de gamle bytræer længst muligt via træpleje

- Når et bytræ fældes, skal det som minimum erstattes med to nye træer i nærområdet
- Særligt for bymidten gælder, at hvis et træ fældes, skal trækrone-dækkets areal som minimum erstattes med tilsvarende areal af nye træer i bymidten

› Vi øger antallet af bytræer hvert år

- Målet er, at man kan se træer inden for 100 m uanset hvor, man står i byen, og at trækronedækket er øget med minimum 50 % inden for 10 år

› Vi øger natur- og opholdsværdi ved at lave flere grønne og blå oaser i byerne

- Antallet af hjemmehørende arter øges, hvor det er muligt
- Der skabes artsrige levesteder ved offentlige bygninger, institutioner og skoler
- Naturområder kan nydes maksimalt 10 minutters gang fra bopælen

› Vi sikrer skygge ved P-pladser, opholds-arealer og pladser i by- og boligområder ved, at trækronedækket og buske udgør minimum 30 % af arealet

› Vi giver økonomisk tilskud til natur-forbedrende projekter i byrummet og prioriterer synergi med andre værdier såsom ophold, leg og læring med mere

NY NATUR OG NATURHENSYN VED LOKALPLANLÆGNING

› Vi anvender bæredygtighedsværktøjet¹⁵, når der udarbejdes lokalplaner

› Vi sikrer, udbygger og realiserer bynære skove og værdifulde vand- og naturområder med friluftsfaciliteter og god adgang

- Regnvandet håndteres synligt på terræn
- Store og små biotoper¹⁶ bevares og forbindes med andet ny natur
- I nye boligområder er der maksimalt 300 m's gåafstand fra boligen til rekreativt naturområde på minimum 2 ha
- Arealer til nye regnvandsbassiner suppleres med arealer til nye naturområder i et minimumsforhold på 1:5 i erhvervsområder og 1:10 i boligområder¹⁷
- Nye boligområder skal indeholde min. 20 % sammenhængende natur og nye erhvervsområder skal indeholde min. 10 % sammenhængende natur¹⁷
- Vi undgår regnvandsbassiner, der har en opholdstid større end 14 dage og en tømmetid større end 2 dage for at undgå dårligt vandmiljø¹⁸

¹⁵ Fredericia Kommune arbejder med et bæredygtighedsværktøj ved udarbejdelsen af lokalplaner. Bæredygtighedsværktøjet er udviklet som et dialogværktøj, der analyserer et projekt ud fra en række parametre, fra socioøkonomi til klimahensyn og biodiversitet. Formålet med værktøjet er at belyse muligheder for bæredygtig opkvalificering af et projekt for at skabe et bedre grundlag for den videre planproces

¹⁶ En biotop er et levested/en afgrænset enhed af et økosystem, herunder skov, naturområder, søer, sten- og jorddiger med mere

¹⁷ Mængden af natur øges dog væsentligt nær udpegninger i Grønt Danmarkskort

¹⁸ Dette vilkår gælder også ved afvanding af veje med mere

Søndervold

VILD VARIATION OG FORMIDLING

En høj biodiversitet i hele kommunen

Trelde Næs

MÅL

- › Der er skabt flere levesteder for hjemmehørende arter
- › Omfanget af problemarter og invasive arter er mindsket

Vi arbejder på mange fronter med at bevare og skabe mere biodiversitet¹⁹. Under de foregående afsnit i naturstrategien er der under hvert afsnit beskrevet, hvad der gøres for at skabe mere biodiversitet i forhold til de enkelte naturområder. Dette afsnit samler op på de indsatser, der ikke er beskrevet i de foregående afsnit.

Nogle dyre- og plantearter udgør problemer, fordi de udkonkurrerer det øvrige naturlige dyre- og planteliv. Det er såkaldte problemarter og invasive arter. Siden 2010 har Fredericia Kommune bekæmpet kæmpe-bjørneklo²⁰, som har medført, at udfordringen er mindsket, omend den stadig er til stede. Desuden er der for eksempel fokus på at mindske gener fra sølvmåger i midtbyen. Det er generelt vigtigt, at indsatsen er kontinuerlig, da problemarter og invasive arter udkonkurrerer øvrig flora og fauna.

Via naturformidling og grønne fællesskaber samarbejder vi om at øge viden og forståelse for naturen og dermed skabe mere natur og bedre forhold for biodiversitet. Det sker for eksempel via naturarrangementer og uddannelse samt ved at give mulighed for at engagere sig og bidrage til forbedringer af biodiversitet. Vi formidler desuden på kommunens hjemmesider, på VisitFredericia.dk, via Naturpark Lillebælt, i lokalaviserne og på de sociale medier, herunder Facebook- og Instagramprofilen "Det Grønne Fredericia".

Fredericia Kommune har et godt samarbejde med flere frivillige foreninger og råd, herunder Naturråd Fredericias medlemmer og Naturpark Lillebælts venner. Det er vores mål, at dette samarbejde fortsat skal være understøttende, samskabende og konstruktivt, så vi sammen arbejder for mere biodiversitet.

¹⁹Biodiversitet: Mangfoldigheden af levende organismer i alle miljøer, både på land og i vand, samt de økologiske samspil, som organismerne indgår i. Biodiversitet omfatter såvel variationen inden for og mellem arterne som mangfoldigheden af økosystemer

²⁰Revideret indsatsplan for bekæmpelse af Kæmpe Bjørneklo, 2018

PRINCIPPER

FORMIDLING OG FÆLLESSKABER

- › Som nævnt indledningsvist fremlægger vi årligt en status på projekterne i naturstrategien for det politiske fagudvalg, og der fremlægges et forslag til en plan for næste års indsatser i forhold til målene i naturstrategien. Indsatserne planlægges blandt andet sammen med Naturråd Fredericia
- › Vi vejleder og inspirerer private husejere, boligselskaber og virksomheder om naturtiltag
- › Vi samarbejder og understøtter biodiversitetsindsatser med borgere, ildsjæle, netværk, foreninger, virksomheder, landbrug, forsvaret med flere
- › Vi videndeler om biodiversitet og friluftsliv via kommunens hjemmesider, sociale medier (Facebook og Instagram: Det Grønne Fredericia), foldere og foredrag med mere

Skærbæk Strandpark

- › Vi driver de kommunale arealer uden brug af pesticider og gødning med undtagelse af særligt udfordrende arealer med invasive arter

PROBLEMARTER OG INVASIVE ARTER

- › Vi samarbejder med lodsejere, jægere, fiskere, frivillige ildsjæle, skoler og foreninger med flere om at standse udbredelse af problemarter og invasive arter ved blandt andet at
  - bekæmpe kæmpe-bjørneklo
  - minimere udfordringerne med invasive arter på naturarealer
  - have fokus på synergi ved for eksempel slåning af vejrabatter og udbredelsen af invasive arter
  - mindske udbredelsen af sølvmåger, råger, tamduer, mårhunde med flere

TRUEDE ARTER

- › Vi kortlægger, overvåger og fremmer levesteder for indikatorarter som løvfrøer, orkidéer, sommerfugle, agerlandsfugle med flere

Løvfrø

Hulkra ved Kodriver ved Vestre Ringvej

NY NATUR OG NATURHENSYN VED BYGGE- OG ANLÆGSPROJEKTER

- › Vi etablerer artsrige naturbræmmer ved nyanlæg af kommunale veje og stier i det åbne land i arealforholdet 1:1
- › Ved kommunal fældning af træer i det åbne land erstattes træerne minimum 1:1 med hjemmehørende arter som udgangspunkt
- › Ved gravearbejder og –tilladelser sørger vi for at
  - undgå unødigt udlæg af næringsrig muldjord og udsåning af græsfrø og sikre, at der i stedet anvendes næringsfattig jord og hjemmehørende urter og arter
  - hindre beskadigelse af træers rødder
  - sikre, at opgravede sten over fodboldstørrelse tilgår stenbank til stenrev og stenbunker eller bidrager til andre biodiversitetsformål
- › Vi fremmer levesteder for dyr og planter i forbindelse med de kommunale bygge- og renoveringsarbejder
- › Vi sikrer, at der, som udgangspunkt, holdes en bygningsafstand på minimum 30 m fra skov- og naturområder af hensyn til naturværdier og sikkerhed

Grøn guldbasse

Insekthotel på Kirstinebjergskolen, afd. Bøgeskov

NATUR- Oplevelserne

Unikke naturoplevelser for alle

Trelde Næs

MÅL

- › Der er gode og bæredygtige rammer for naturoplevelser tæt på borgerne
- › Det er nemt for borgere og turister at finde og få adgang til naturen
- › Naturen bidrager til øget sundhed for alle brugere
- › Kommunens rekreative områder er vedligeholdte og synlige

Vores kystlinje med strandene, Elbodalen, Treldekovene og de bynære skove samt adskillige af vores øvrige naturområder er populære besøgsmaal for borgere og turister, herunder idrætslivet. Samtidig er det vigtigt for alle borgers trivsel og sundhed at kunne tilgå naturen inden for kort afstand fra deres hjem. Derfor er det et mål, at der er gode tilgængelige og bæredygtige friluftstilbud til alle borgere i Fredericia - både i forhold til faciliteter og aktiviteter i naturen. Målgruppen er alle typer af borgere og turister - unge som ældre og organiserede som uorganiserede brugere.

Formidling, fællesskaber, dialog, aktiviteter og involvering er i øvrigt en meget vigtig del af kommunens arbejde i forhold til at øge viden om og forståelse for naturen; og herunder et middel til at mindske mentale udfordringer, ensomhed med mere. Vi prioriterer også et varieret udbud af naturoplevelser, så flere kommer tættere på naturen. Også her er Naturråd Fredericia og Idrætsrådet med flere vigtige sparringspartnere. Sociale og lokale medier er centrale led i, at budskaber og oplevelsesmuligheder når ud til alle.

Naturoplevelser har også stort fokus i Naturpark Lillebælt, hvor vi via forskellige projekter arbejder på bedre skiltning til naturoplevelser, samarbejder med unge naturparkambassadører og formidling af de bæredygtige oplevelser - blandt andet via en formidlingspram og meget andet.

Træuglen ved Fuglsang Skov

PRINCIPPER

- › Vi vedligeholder og forbedrer nuværende friluftsfaciliteter; herunder bænke, skiltning, adgang til toilet og stier i alle de kommunale naturområder
- › Vi udbygger netværket af vandrestier med afmærkede korte rundture og længere vandre-stier. Fokus er blandt andet
  - adgang til kysten
  - en vandresti langs kysten og gennem Elbodalen
  - sammenhængende stinetværk via de grønne kiler i Grønt Danmarkskort
  - rundture i midtbyen og i lokalsamfundene
- › Vi opsætter faciliteter for at give unikke oplevelser
- › Vi informerer via skilte, hjemmesider, sociale medier og nudging om bæredygtig adfærd, oplevelsesmuligheder og naturværdier
- › Vi sikrer, at alle kan få gode naturoplevelser uanset fysiske eller psykiske handicap
- › Vi opsætter henvisningsskilte til seværdig-heder og rekreative muligheder langs færdselsårer

- › Vi tilbyder booking af shelters og gratis shelter-overnatning for børne- og ungegrupper (skoler og spejdere med flere)
- › Vi skaber gode muligheder for idræt, fiskeri, jagt, ridning, sejlads med mere, hvor det er muligt og bæredygtigt
- › Vi samarbejder med idrætsforeninger og lokalsamfund om at skabe tilbud om friluftsliv, idræt og outdoor-events – til vands og til lands – så deltagerne får gode oplevelser i Fredericias natur- og kystområder
- › Vi afholder minimum 30 årlige ture/aktiviteter sammen med Naturpark Lillebælt og andre parter, der understøtter aktuelle temaer inden for natur og friluftsliv
- › Vi afholder Skovens Dag på Trelde Næs samt Naturens Dag og Havets Dag hvert år i sam-arbejde med lokale organisationer og frivillige ildsjæle
- › Vi skaber unikke oplevelser ved kommunens 5 Blå Flag strande: Østerstrand, Hyby Strand, Bøgeskov Strand, Trelde Næs og Skærbæk Strandpark

Erritsø Mose

BØRNENE OG DE UNGE

Børnefamilierne har en særlig plads i vision 2033. Fredericia Kommune vil nemlig være børnefamiliernes førstevalg, og derfor skal hverdagen være god. Her er naturen i og omkring Fredericia en gave. Vi ved, at det at komme tæt på naturen kan bidrage til børn og unges trivsel i hverdagen og i ferier. Vi vil derfor prioritere, at børn og unge gennem deres opvækst i Fredericia får unikke oplevelser i den mangfoldige natur.

Vi vil i dagtilbud og skoler fortsætte arbejdet med bæredygtig dannelse af den kommende generation. Det gør vi blandt andet gennem "Blå Skole", hvor havet og kysten er et centralt læringsrum for eleverne. Kirstinebjergskolen, Afdeling Bøgeskov, er udviklingsmotoren i "Blå Skole".

Trelde Næs

Kringsminde

HOTSPOTS

I Fredericia Kommune har vi mange naturområder, som i stort omfang besøges af både borgere og turister. Vi ønsker at sikre en vis standard og/eller gøre en særlig indsats ved nogle af disse steder - de såkaldte hotspots.

Vi definerer et hotspot som en særlig naturlokalitet, hvor der er en god infrastruktur, eventuel kulturarv og særligt fokus på natur, oplevelser og formidling. På de næste sider er områderne oplistet med angivelse af hvordan, vi påtænker at udvikle dem.

Krabbefiskeri

Træspætten på Trelde Næs

Bøgeskov Strand

Det Hvide Vandtårn

Trelde Næs

BØGESKOV STRAND

Bøgeskov Strand er kommunens nyeste Blå Flag strand. Det forpligtiger i forhold til, at der holdes en høj standard på basisfaciliteterne; herunder forbedring af adgangsforhold, stisystem, informationstavler, toilet og bænke med mere. I nærområdet er der desuden strandenge og sø med løvfrøer.

I lokalområdet ligger Kirstinebjergskolen, Afdeling Bøgeskov, som er en Blå Skole, hvor der er fokus på udeliv og mulighed for at få kystnære læringsmiljøer i kombination med de gode naturoplevelser. Derfor vil vi fortsætte dialogen med Fællesrådet, Bøgeskov Bådelaug og sommerhusområdet med henblik på at sikre naturpleje og -værdier i området. Samtidig vil vi arbejde for bedre faciliteter ved bådelauget til glæde og gavn for skolebørn og offentligheden – blandt andet i form af opbevaringsrum og madpakkehus med mere.

Bøgeskov Strand skal fortsat have fokus på naturen i balance, få udvalgte faciliteter og de gode naturoplevelser.

KRINGSMINDE

Museumsgaarden Kringsminde formidler dagligdagen og livet på en bondegård, som det har udspillet sig i perioden fra midten af 1800-tallet til ca.1950. Her kan man opleve historiske artefakter (produkter) og redskaber, som bruges og skabes af de mange frivillige ildsjæle, som iklædt fortidens arbejdstøj giver besøgende et kig ind i livet på landet i gamle dage.

Kringsminde er også et vigtigt hotspot i den nordlige del af Naturpark Lillebælt, som byder på gode muligheder for at besøge de nærliggende naturområder som Rands Fjord og Bøgeskov Strand via vandring og cykling.

Vi ønsker derfor, at Museumsgaarden Kringsminde som kultur- og naturformidlingscenter udvikles og moderniseres til en større attraktion i kommunen og i forhold til Naturpark Lillebælt. Derfor vil kommunen arbejde for, at der findes økonomiske midler til renovering og udvikling.

TRELDE NÆS OG SKOVENE

Trelde Næs og skovene er kommunens mest unikke naturområde - en naturperle med høj biodiversitet. Samtidig er området udpeget i Danmarks Naturkanon til at være en særlig lokalitet. Her er der meget værdifuld natur samtidig med, at der er friluftsfaciliteter i form af naturcenter, Blå Flag strand, naturskole og lejrskolemuligheder, shelterpladser og meget mere.

Fredningsnævnet har i 2022 truffet afgørelse om fredning af området.

Vi vil fortsat have fokus på et højt niveau for skov-, strand- og naturområdet og de grundlæggende faciliteter, så besøgende får en god, rolig oplevelse i området – så benyttelsen heraf balancerer med beskyttelsen af skov- og naturområderne.

FREDERICIA VOLD

Fredericia Vold er byens historiske vartegn og samtidig en bypark. Med sin status som det største voldanlæg i Norden og et af de bedst bevarede i Europa, er Fredericia Vold en påmindelse om byens militærhistoriske fortid samtidig med, at den fungerer som et attraktivt, rekreativt område for byens beboere og besøgende.

I henhold til voldprojektet, skabt af Erik Brandt Dam, og i samarbejde med A.P. Møller og Hustru Chastine Mc-Kinney Møllers Fond til almene Formaal, (A.P. Møller Fonden), forskønnes Volden, og projektet medfører blandt andet, at der anlægges broer over Sjællandsgade/Prangervej, og at Promenaden langs voldens inderside færdiggøres. Voldprojektet forventes fuldendt i 2025.

Fredericia Kommune har fokus på at udvikle besøgsoplevelsen af volden; herunder at skabe sammenhæng til Kanalbyen og Søndervold. Basisfaciliteter som bænke, stier og skiltning på volden og til volden skal være tidssvarende med henblik på at sikre en god oplevelse for de mange besøgende.

Desuden vil det kommende Fæstningscenter formidle kulturhistorien og tiltrække yderligere turister til volden og byen generelt.

Fredericia Vold er den største af sin slags i Norden og et af Nordeuropas bedst bevarede fæstningsanlæg fra renæssancen. Fæstningsbyen og fæstningsværket blev grundlagt i 1650 af Kong Frederik 3. Anlægget har dannet bagtæppe for kampe under tre krige i henholdsvis 1657, 1848-1851 og 1864.

Fredericia Vold blev ved et forsvarsforlig nedlagt som fæstningsværk i 1909 og købt af Fredericia kommune i 1914. Volden blev fredet i 1917.

Fæstningsanlægget er i dag, udover at være et nationalt historisk monument, en af Danmarks største rekreative og mest interessante byparker. Med sin kombination af danmarkshistorie, spektakulære udformninger og grøn variation er Fredericia Vold en kæmpe turistattraktion.

ØSTERSTRAND OG HYBY STRAND

Østerstrand er byens strand. Sammen med Hyby Strand udgør området en fantastisk kyststrækning med mulighed for mange oplevelser langs Strandstien. I de senere år har Østerstrand fået et markant løft med cirkelbroen, opholdsarealer og diverse publikumsfaciliteter.

Events og organiserede som uorganiserede outdooraktiviteter skaber liv på strækningen afledt af de mange ildsjæle ved blandt andet kajak- og roklubber samt bådelaug med mere.

Den største og vigtigste kvalitet ved stranden er selve naturoplevelsen, og området er ved at have nået et mæthedspunkt for tilførelse af nye anlæg og faciliteter. For at sikre den gode naturoplevelse af kyst og strand skal kun de mest nødvendige faciliteter etableres. Derfor vil vi have fokus på at understøtte benyttelsen, hverdagsoplevelsen og attraktionsværdien via kultur- og idrætsevents samt sikre opretholdelse af høj kvalitet af de nuværende faciliteter, herunder stier, badebroer, legeplads og skiltning med mere.

Lokale kajak- og roklubber, samt vandsportsforeninger i bred forstand, skal have mulighed for gode tidssvarende faciliteter, der muliggør et fremtidigt virke til glæde og gavn for et maritimt idrætsliv.

Derudover skal området ved Hyby Strand forskønnes og forbedres. Kommunen vil samarbejde med lokale foreninger om etablering af ny badebro og renovering af faciliteter, herunder fornyelse af opholdsareal omkring det tidligere surferklubhus og forbedret adgang til og fra stranden. Ved Hyby Strand findes der gode rammer for blandt andet børnefamilier og dem, som ønsker en mere ugenert og afslappet strandoplevelse. I modsætning til Østerstrand, hvor det er populært med forskellige arrangementer, er der på Hyby Strand fokus på børnefamilierne og det mere "modne" publikum med fællesnævnerne som ro, fred og afslapning – og i særdeleshed – stranden som natur.

Hyby Strand er i forvejen et populært sted at fange krabber og finde fossiler, hvilket er et godt udgangspunkt at bygge videre på. Derfor vil vi have fokus på de gode naturoplevelser og formidling af fauna og flora på både stranden og i vandet, hvilket vil blive indarbejdet i fornyelsen af faciliteter, herunder ny badebro.

Det tidligere klubhus renoveres til glæde for offentligheden og det lokale foreningsliv. I den forbindelse aftales rammerne for eventuel kajakplads, snorkelsti, svømmebane og sauna med mere.

MADSBYPARKEN OG GOLFBANEN

Madsbyparken og Golfbanen udgør tilsammen over 130 ha og bidrager begge til outdoor tilbud og idræt for alle i naturlige omgivelser.

Vi vil gerne udnytte den bynære beliggenhed og ser store udviklingspotentialer for både naturværdier, idræt, yderligere outdoor tilbud, turismeområdet samt sundhedsfremmende tiltag for alle – herunder naboerne.

Derfor igangsættes udarbejdelsen af en helhedsplan for både Madsbyparken og Golfbanen sammen med parter og interessenter. Helhedsplanen forventes færdig i 2026.

SNOGHØJGAARD-PARKEN

Snoghøjgaardparken er et lille værdifuldt natur- og kulturhistorisk område med stor variation. Området har stort turismepotentiale i sig selv og grundet beliggenheden ved den Gamle Lillebæltsbro, Trinity Hotel & Conference Center samt Højskolen Snoghøj, der er etableret i de historiske bygninger fra den tidligere fiskerhøjskole fra 1913. Det er desuden også et hotspot i Naturpark Lillebælt.

Naturpleje og friluftsfaciliteter skal fastholdes på højt niveau, og vi vil i samarbejde med Højskolen Snoghøj med flere forbedre oplevelsesmulighederne yderligere ved at etablere kystnære shelters og en oplevelsesbro i den store sø samt skabe god adgang mellem højskolens parkareal og Snoghøjgaardparken gennem forbedret information og skiltning i områderne.

SKÆRBÆK STRANDPARK

Skærbæk Strandpark er et hotspot i Naturpark Lillebælt på grund af de store natur-, kultur- og friluftsmæssige værdier. Afledt af Naturpark Lillebælts naturparkplan arbejdes der på flere fronter i form af havhaver, snorkelsti, lydvandring (audio-walks) og fiskerimuseet med mere.

Det er vigtigt at fastholde og udvikle alt dette i samarbejde med lokalsamfundet. Derfor vil vi fortsætte den gode dialog og samskabelse med lokalsamfundet og sikre/forbedre den høje standard og værdi på de kommunale områder.

› Det betyder blandt andet, at vi vil

- øge turisme værdien og forbedre skiltningen til området
- vedligeholde Blå Flag stranden
- pleje overdrevet og forbedre shelterpladsen i strandparken
- afklare muligheden for at sandfodre og kystbeskytte
- udleje restaurantbygningerne til traktørsted eller lignende

RANDS FJORD OG ELBODALEN

Rands Fjord og hele Elbodalen med side-ådale udgør en stor del af kommunens vigtigste naturområder. Der er potentiale for forbedring af både våd og tør natur samt friluftslivet.

Som nævnt tidligere ønsker vi en natursti med overnatningsmuligheder igennem Elbodalen, og vi vil gerne forbedre vandmiljøforholdene i Spang Å og Rands Fjord. Og, ligesom andre steder, er der naturkvaliteter i ådalen, der er ved at gå tabt på grund af tilgroning.

Kommunen vil have fokus på at understøtte naturpleje og afgræsning af naturområderne i Elbodalen og nærområder samtidig med, at der skabes faciliteter, der understøtter de rolige naturoplevelser som shelters, primitiv overnatning, fugletårne med mere. Særligt ønskes kulturhistorien fremhævet nær vandmøllerne ved Gammelby Mølleå.

Derfor vil vi gå i dialog med lodsejere og lokalsamfund om at pleje og genoprette naturen og om at forbedre friluftslivet.

HANNERUP- ANLÆGGET

Området mellem Strandvejen og Hannerup Skov er et multifunktionelt, bynært grønt område med stort udviklingspotentiale. Og der er mange organiserede og uorganiserede brugere af området, der ligger meget synligt langs indfaldsvejen til Fredericia.

Derfor igangsættes et projekt i 2025, der involverer alle brugergrupper med henblik på at udvikle området, inklusiv Hannerup Skov og Fuglsang Skov, så det understøtter aktivt outdoorliv og idræt, og at området samtidig forskønnes ved at øge natur- og friluftsværdierne.

STRATEGI FOR VORES NATUR

Klima-, Energi- og Miljøudvalget
November 2024
fredericia.dk

GRAFISK OPSÆTNING: PR Offset

FOTOS:

Fredericia Kommune, Poul Urbrand,
Dannesboe Fotografi, Mads Østergaard,
Jakob Vingtoft, Malik Skydsgaard,
VisitFredericia, Naturpark Lillebælt,
Ryans Luftknallert, Claus Fisker,
Frank Ivan Photography, Joan Barløse

MIX
Papir | Støtter
ansvarligt skovbrug
FSC® C112664

Havfruefløjterne ved Østerstrand